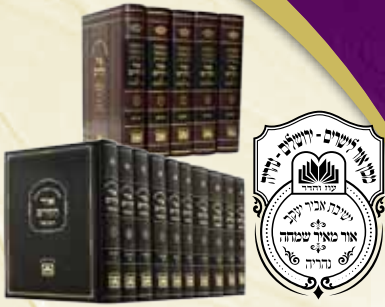

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן האור החיים הק' זיע"א

תורת חיים נושא תורני מרתק לאור דברי האור החיים

כשנצטוו משה ואהרן להוציא את בני ישראל מארץ מצרים, מצאנו שפירטה התורה את ייחוס השבטים בפרוטרוט (ו, יד): "אֵלֶּה רֵאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוּךְ וּפְלוּא חֶצְרֹן וְכַרְמֵי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשְׂרָאֵל". וכן הלאה עד משה רבנו.

האור החיים מתייחס לצורך בפירוט זה, ואלו דבריו: "טעם שֶׁהֵעֵלָה מִסְפֵּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד מֹשֶׁה, לְפִי מַה שֶּׁפָּרְשֵׁתִי בְּסֻמוֹךְ שֶׁהַמְלִיכִים עַל יִשְׂרָאֵל, יֵחָס אֹתָם הַכְּתוּב, לֹמַר כִּי אֵין מַעֲמִידִין עַל יִשְׂרָאֵל אֲלָא הַמְיָחֵס עַד יַעֲקֹב".

דין זה, לפיו אין למנות על ישראל מלך אשר איננו מזרע ישראל, מקורו בציווי התורה (דברים יז, טו): "מִקְרָב אֶחָד תִּשִּׂים עֲלֵיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עֲלֵיךָ אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אֶחָד הוּא". כאן מצוה התורה הקדושה כי

על המלך המיועד להיות אל ורק נצר לאבות הקדושים, ואף אם הינו גר צדק כשר וישר - אינו ראוי לשררה זו.

יתירה מכך פסק הרמב"ם (הלכות מלכים א, ד): "ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל, לא שר צבא לא שר חמישים או שר עשרה, אפילו ממונה על אמת המים שמחלק ממנה לשרות". אכן, במידה ואמו מישראל פסק הרמב"ם (שם) כי מותר לו להתמנות למלך.

אמנם ראשונים אחרים (תוס' סוטה מא, ב, סמ"ג ויוד) חלוקים על הרמב"ם וסבורים כי אף במידה ואמו מישראל - אל לו להתמנות [לתפקיד זה דייקא - מלכות], עד שיהיה דווקא אביו מישראל.

חכמינו ז"ל (סוטה מא, א) מספרים אודות אגריפס המלך, שבקורא את הפסוק האוסר על כך נבוך והתבייש, ואילו ישראל מצידם קראו לו: "אל תתרא, אגריפס, אחינו אתה, אחינו אתה". על כך אמרו חז"ל (שם ע"ב): "באותה שעה נתחייבו שונאי ישראל כלייה, שהחניפו לו לאגריפס".

לדעות אלה שאסרו על אדם שאין אביו מישראל להתמנות למלך, ביארו את פשר התמנות רחבעם בן שלמה למלך, הגם שאמו עמונית היתה, בכך שקיבל את המלוכה בירושה, בעוד שהאיסור הינו על 'שימה' ראשונה, בעת שעם ישראל ממנה מלך לראשונה ולא כשהוא יורש את השררה מאבותיו.

של ג'ורג בן הטבח העדיף על פני זו המשעממת והכבדה של סטפן המורה.

'הוא עוד יגדל' התנחם אביו, מה שהתברר כנחמת-שווא. 'הזמן יעשה את שלו' אישר גם סטפן, ולראשונה בחייו טעה בגדול.

פטריק אכן גדל, אולם נראה היה כי ככל שהוא מתבגר - כך הופכת הבעיה החינוכית להיות שורשית יותר, עמוקה ובעיקר חסרת שליטה.

עם הזמן שחלף, ניתן היה להגדיר את פטריק כנער-אורוות או כשוליית טבח; כמטרד חסר תקנה או פשוט כבן סורר ומורה. סטפן הרים ידיים זה מכבר, המלך מצידו ניסה בדרכים שונות והתייאש, ואף אמו שהרעיפה עליו אהבה לרוב כשלה בהשבתו לתלם הישר.

פטריק, מסתבר, עלה על מסלול שונה בחייו. מסלול שסופו הרה אסון.

אם לא די בעצם ה'נחת' שהשביע פטריק את הוריו ומוריו, העובדה שנער הטיפש-עשרה המדובר מיועד בעתיד לשת על כתפיו את עול הממלכה כולה היוותה סיבה נוספת ללחץ שאחזו בכולם.

פרדגוים ומחנכים מהשורה הראשונה התכנסו באופן בהול, אנשי מקצוע נקראו לחוות דעתם ורעיונות שונים ומשונים הועלו בזה אחר זה.

בסופו של דבר נפלה ההחלטה, כאובה ככל שהיתה.

פטריק, מסתמך, ייאלץ לבלות את עתידו הקרוב וגם חלק ניכר מזה הרחוק, בשהייה ממושכת על אי-בודד הממוקם אִי שם בעומק האוקיינוס, שם ילמד בדרך הקשה אך היעילה כי החיים אינם רק כר נרחב לשעשוע ילדותי.

פטריק חתר את דרכו אל האי, מתמודד בדרך עם כריש או שניים שככל הנראה בשרו המלכותי קרץ להם, נחבל בהיתקלות עם שונתי-אלמוגים ומצא את עצמו לבסוף שרוע על החוף הזהוב, מבטי סביבו בייאוש.

שחפים חגו ממעל, דואים ככנפיים פרוסות וצווחים, נראים לועגים למְשַׁבְּתוֹ. עצי דקל זקופי גו התנוודו להם ברוח, רוכנים לעברו בהתרסה. למלוא האופק לא ראה פטריק מלבד חול ומים בלתי-נגמרים.

ההכרח לא יגונה, והוא נאלץ לתכנן את צעדיו בהתאם למצב הנוכחי. כמה זרדים נאספו בזרירות, אבנים שחומות התחככו זו בזו ויצרו להבה קטנה שהבעירה את אלו האחרונים, ענפי דקל חברו זה לזה והפכו למחסה ארעי, וכך החל יומו הראשון באי.

עם הזמן למד פטריק לדוג באמצעות חכה מאולתרת, להשתלט על היצור הימי המפרפר ולנקות את קרביו, לתבלו בתבלינים שגידל בעצמו ולהפכו לארוחה ראויה לשמה. כך גם חקר את סביבתו החדשה, למד את הסיכונים שבה כמו גם את ההזדמנויות, וכך באחד הימים פגש לראשונה את פיסת האנושות הראשונה, ושמה היחידה באי.

ליבת דואר ניצבה לה שם, בפינה נידחת לא הרחק מהחוף, לצידה שובך גדוש יונים העומדים הכן למטרה לשמה נועדו. על מדף סמוך נראה היה כאלו המתינה במיוחד עבורו ערמת דפים ולצידם מעטפות.

שולחן שבת עם האור החיים

החבטה העזה שליוותה את ההשלכה הגסה ממרום הספינה אל הסירה המתנוודת, המכות היבשות שהותירו את חותמם הכחלחל בבשרו והצרור המצומק שהושלך יחד איתו וכביכול רמו לו כי תם עידן השפע והבזבזנות, היו כאין וכאפס לעומת העלבון הצורב וההשפלה הנוראה אותה חווה פטריק ברגעי שפל נוראים אלו.

הוא הביט סביבו, שאף בעל כרחו את אוויר הים המלוח ונתן מבט מיואש בפיסת האדמה המבודדת שניבטה מול עיניו, חלקה מינימלית אותה התעקש רב-החובל משום מה לכנות בשם 'אי', ונזכר איך הכל התחיל.

זיכרונותיו נשארו אותו הרחק אל העבר.

יום מאושר היה זה, עבור המשפחה המלכותית בפרט ולכל הממלכה בכלל. המלך יוהאן השלישי, הקיסר הנערץ כאדם וגם כמדינאי, זכה לחבוק בן לעת זקנותו. זה עשורים שהנתינים המודאגים מצפים לבשורה הטובה, זו שתשים קץ לסבלו של מלכם האהוב ותשכך מעט את כאבו העצור בו, והנה באה הבשורה המיוחלת וכל המדינה לבשה חג.

'פטר' קרא לו אביו בטון מלכותי, נזכר באביו - המלך פטר הגדול, קודמו בתפקיד.

'פטריצ'קה' לחשה המלכה בשמץ חיוך אוהב, תוך שהיא מעבירה ידה בְּרוֹךְ ומלטפת בחיבה את לחיו של היצור המתוק שזה עתה הפציע לאוויר העולם.

'פטריק' כינוהו הכל, נושאים עיניים נרגשות לעבר במת הכבוד והעריסה ההדורה הניצבת עליה, רואים בעיני רוחם את מלכם לעתיד.

חגיגות הולדת יורש העצר נמשכו חודש ימים, כפי שרק חגיגה מלכותית יודעת להימשך, ובסיומם מצא את עצמו התינוק מושלך באחת לחיים האמיתיים, חיים של נסיך.

בשערות ראשו של סטפן, האוֹמֵן המיתולוגי שעוד חינך את המלך הנוכחי ואף את אביו, נשזרו זה מכבר חוטים כסופים לרוב, אולם אלה רק הוסיפו להדר הטבעי בו ניחן ולארשת הקשוחה-משהו שעשתה עבורו במקרים רבים את העבודה.

לֶחֶן לוֹ נֵס, גוּוֹ לֹא שָׁח, ומעטה הקשיחות המפורסם שלו ליווה אותו עד עצם היום הזה כבן-לוויה צמוד ונאמן. הוא שחינך את פטר הגדול, הוא שעיצב את דמותו של יוהאן הדגול, והוא גם זה שעליו הוטלה מלאכת חינוכו של הנסיך אליו נשואות עיני כולם - פטר השני, או 'הנסיך פטריק' כפי שכונה בחיבה בפי העם.

סדר יום מוקפד עד הקצה, סבר פנים קשוח ולוח מרובה-משימות קיבלו את פניו של פטריק מדי יום, והם אלו שליוו אותו במהלך חייו כנסיך.

משחקים ומשבות נעורים - הם מלהזכיר. זמן לבטלה ומנוחה - חלילה. כל עעותיו הפכו למקשה אחת של לימוד מסיבי, והוקדשו כולם לרכישת נימוסי מלכות, כללים דיפלומטיים ואסטרטגיות לחימה.

אלא שפטריק, ילד ככל בני גילו, פזל החוצה.

הסוסים האצילים שבאורווה היו מעניינים הרבה יותר מאשר שיעורים על היסטוריית הממלכה, אדרכת הרגלים שבחזית הארמון הציתה את דמיונו ומשכה אותו אליה בכל עת בה נדרש לסגל נימוסים כאלה ואחרים, ואילו את חברתו

ספיר ויהלום פניני מוסר ויראת שמים בפרשה

כשבאה מכת דם על המצרים, נאמר אודות תגובתם של חרטומי מצרים לכך (ו, כב): "וַיַּעֲשׂוּ כֵן חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִטְיָהֶם". הם נכחו לראות כי יד ה' היתה ביאור, המים הפכו לדם, וקיים חשש שמא יאמין המון העם בגבורתו של הקב"ה, ותיכף ומיד הם נענו לאתגר ולהטטו בקסמיהם כדי לפוגג את האמונה הזו.

כוחם הגדול בכשפים לא היה דבר של מה בכך. אולם נשאלת השאלה - כיצד עשו זאת? הלא לשם הפיכת מים לדם, נדרש היה חומר גלם. קרי: היה על החרטומים לקבל גישה למים - כדי להופכם לדם. אך מנין היה להם מים, בשעה שכל מימות מצרים הפכו לדם?

על שאלה זו משיב האור החיים: "לפי דברייהם ז"ל (שמות רבה ט, י) **פי ישראל נתעשרו ממת האור, שהיו מוכרים מים למצרים וכו', יעין שם דברייהם, כפי זה עשו החרטומים מהנמכר להם**". הנה התרונן - רכישת מים במיטב כספם, והפיכתו לדם.

ברור אפוא כיצד עשו זאת. אולם עדיין נותרת השאלה על כנה - מדוע עשו זאת?

החרטומים, ככל אחיהם המצרים, היו בני אנוש בעלי צרכים אנושיים בסיסיים. הם צמאו למים בדיוק כמו כולם, גרונם ניחר כמו שכניהם וחבריהם, והצחנה שעלתה מתוך כוס מלאה דם עלתה באפם בדיוק כפי שעלתה באפם של כלל תושבי מצרים.

מה גרם להם, אם כן, לבזוז את ממונם לשווא ולרכוש במיטב כספם מים, אך ורק כדי להופכם לדם?

התשובה לכך נעוצה בכוחות הנפש בהם ניחן האדם. כוחות בהם ניתן לעשות שימוש לטוב, למוטב וגרוע מכך. אנו מסוגלים להקריב, לוותר, לתת מעצמנו ואף להסתגף ממש, בתנאי שהתמורה העומדת מול עינינו נראית כמצדיקה את המאמץ.

תוכיח על כך הדוגמה הפשוטה והמצוייה לרוב - דיאטה, בה האדם מוותר על הנאות חומריות כמו מזון, למטרות בריאות או אפילו גוי חיצוני ושטחי.

החרטומים, ברצונם העז להוכיח את יסודות הכפירה שלהם, וויתרו על מוצר-מחיה בסיסי כמו מים, השקיעו ממיטב כספם, והעיקר שיוכלו להוכיח את הנקודה. השקריה. כמובן.

מידה טובה מרובה, ועל אחת כמה וכמה שאנו - יהודים בני א-ל חי אשר ניחנו בכוחות נפש עצומים וכביירים בהרבה, עד כמה עלינו להקריב ולדרוש מעצמנו כדי להתחבר לאור האלקי, אור התורה. עלינו לזכור עד כמה אנו חייבים בכך ועד כמה אנו מסוגלים לכך.

יש דרך עקיפה!

עם ישראל שהה במצרים, שהות ממושכת ומייסרת. הדבר היה גלוי וידוע לפניו יתברך, ואף לאבותינו הקדושים נודע הדבר מפי הגבורה. ולא זו בלבד, אלא שבתוכנית האלקית נועדה גלות איומה זו להסתיים במועד מסוים אותו קבע הקב"ה, אשר תחם את גלות מצרים לזמן מסוים אותו אין לעבור.

עם זאת, פונה הקב"ה למשה רבנו ואומר לו (ו, א): "וְאָרָא אֶל אֲבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁ-דֵי וְשְׁמֵי ה' לֹא נִודְעָתִי לְהֵם". בביאור דברים אלה כותב רבנו האור החיים הקדוש בזו הלשון: "עוד ירצה, כי בא האדון ברוך הוא להשיב למשה על ששלוח קדם הקץ, ואמר כי הגם ששם קץ לחשך לצאת בני ישראל מארץ מצרים, והקץ עדין לא נשלם. יש לך לדעת כי הקץ שעשיתי להאבות הוא בחינת א-ל ש-די, ובו שמתי לגלות גבול, ואמרתי לו די".

"אבל בחינה אחרת לא נודעתי, פירוש, לא אמרתי להם הקץ שיהיה באמצעות הרחמים, אם יבקשו ויעוררו רחמים, כמו שעשו ישראל שבקשו ממני רחמים, וידפקו על דלתי הרחמים קדם הקץ, לא נודעתי להם. ולכן הגם שלא שלמו ימי העוני והצרה, אף על פי כן רחמתי עליהם במדת הו"ה, והוא אמרו בתחלה 'אני ה', והבן".

אם נרצה, נוכל להתייחס לכך כאל דרך עקיפה, כביש עוקף בו ניתן לקצר את הזמן ולהגיע למחוז חפצנו הרבה לפני המועד שנקבע מראש.

הדרך הזו, היא בדיוק אותה דרך בה נקט פטריק במשל בו פתחנו - זעקה מלב קרוע ומורתח לאבינו הגדול שבשמים, פנייה כנה ונרגשת שאינה מנמקת, אינה מתרצת ואינה מתייחסת כלל לטיעונים כאלה ואחרים. אך ורק צעקה: **'אבא, קשה לנו!'**

הדרך הנפלאה הזו שימושית מאין כמותה. הן בנוגע לכלל והן לפרט, בכל מצב ואצל כל אדם. תמיד, אבל תמיד, כדאי וראוי להשתמש במפתח הזה שפותח את כל שערי מרום, ולעורר רחמי אב על בנו עד שיושיענו מצרתנו ויאמר די לכל מאוביבו.

חיש מהר אלתר פטריק דיו פרימיטיבי, מעין נוזל סמיך שמקורו בפרי לא מוכר שצמח ברחבי האי, והחל להעלות את נימוקיו על הכתב.

האשם, לטענתו, הינו בן הטבח שדרדר אותו מדכי אל דכי. אחראי נוסף למחדל הוא דווקא סטפן המורה, זה שבגישה הקשוחה והבלתי-מתפשרת שלו השניא עליו את דרך הישר. בנוסף, כך טען במכתבו, יש לתת משקל לעובדה שהוריו לא עשו די כדי לפתח את התחביב היצירתי שלו - מרדף אחר כלכי הצייד שבמלונת הארמון. אם יש משהו אחד שהוא למד היטב תחת ידי האמונות של סטפן, זה לכתוב.

מפה לשם התנסח כמו מעצמו מכתב מנומק, מסוגנן ומלוטש היטב בו מפורט היה בטוב טעם טיעונו לחפותו ולצדקת דרכו. במילים דרמטיות היטיב לתאר את אומללותו, הפנה את האצבע המאשימה לעבר הגורמים הרלוונטיים והבהיר כי כולם אשמים, רק לא הוא.

פטריק גלגל את המכתב, כך סביבו חוט מאולתר אותו יצר באמצעות סב של צמח שגדל בסמוך, הצמיד אותו לרגל יונת-הדואר ובתחושות מעורבות של תקווה וגעגוע שלח אותה לדרכה, אל עיר הבריה.

הימים שחלפו ללא מענה גילו כי המכתב, מנומק ככל שיהיה, לא הניע אף שריר בלבו המלכותי של אביו.

פטריק לא התייאש, ובחר בטקטיקה שונה.

מכתב נוסף נשלח, והפעם היה זה תיאור חי ומרטיט אודות מצבו הנפשי המעורער, תחושותיו הקשות מנשוא והאתגרים הבלתי-אפשריים עמם הוא מתמודד בניכר.

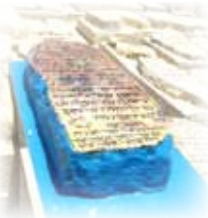
אך גם הפעם, אפס. המכתב לא זכה למענה, ועצבנותו של פטריק רק הלכה וגברה.

'אבא, קשה לי!' כתב פטריק בפעם השלישית במר לבו, **'אנא ממך, בוא וקח אותי אליך, החזר אותי הביתה!'**

התברר כי דווקא מכתב זה, הקצר והבלתי מסוגנן, הוא שהביא את הישועה המיוחלת. העיד על כך צי האניית נושאות הדגל המלכותי, אשר עגנו בזו אחר זו לצד החוף וקראו לנסיך לשוב הביתה.

גם אתם זכיתם לישועה זכות רבנו האור החיים הקדוש?

כתבו לנו
למייל המערכת m028039999@gmail.com
או לפקס 02-5385689
או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

אור הישועות מכתבי הלומדים

המעגל המופלא: כשתורתו המאירה של האור החיים הקדוש מחוללת ישועות

בעולמנו המודרני, כשהמספרים והחישובים מכתיבים את מהלך חיינו, לעיתים נדמה כי אנו שוכחים את כוחה של האמונה התמימה. אך לפעמים, דווקא מתוך המספרים היבשים, מתגלה סיפור מופלא של השגחה פרטית המזכיר לנו את אורו הבהיר של רבינו הקדוש, מאור ישראל, **האור החיים הקדוש** זיע"א.

כך היה המעשה באברך צעיר, מטופל בילדים, שחלומו הפשוט להרחיב את ביתו בחדר נוסף נראה כמשימה בלתי אפשרית. הצעות המחיר שקיבל - עשרים אלף שקלים - היו כחומה בצורה עבור אברך שפרנסתו דחוקה. בכל פנייה לקבלן, אותו סכום מדויק חזר על עצמו, כאילו נגזר מן השמים.

אך בליבו של האברך פעמה אמונה מיוחדת בכוחו של רבינו הקדוש, אשר אורו מאיר את העולם כולו. לא הייתה זו אמונה מופשטת - מדי חודש היה תורם מכספו הדל לאברכים השוקדים על תורתו המאירה של רבינו **האור החיים הקדוש**, אשר כל דיבור ודיבור שלו מאיר עיני ישראל, מתוך הבנה עמוקה בחשיבות לימוד תורתו הקדושה.

באותו ערב סתוי, כשנכנס לטטיבלאך לתפילת מעריב, שפך את ליבו בתפילה חרישית. לא ביקש גדולות, רק את היכולת להרחיב את ביתו לרווחת משפחתו, מתוך אמונה בכוחו העצום של רבינו הקדוש, אשר אורו חוצה דורות. והנה, כבמטה קסם, מיד בצאתו מבית הכנסת, **החלה להתגלגל שרשרת של השגחה פרטית**: שיחת טלפון מרעייתו, זיכרון פתאומי של קשר משפחתי לשיפוצניק, והצעת מחיר מפתיעה - שבעת אלפים שקלים פחות מכל ההצעות האחרות.

אך הפלא האמיתי התגלה כשישב לחשב את סך תרומותיו החודשיות ללומדי תורת רבינו האור החיים הקדוש, אשר כל מילה מתורתו היא כאבן יקרה המאירה את נתיבות החיים. המספרים הצטברו לסכום מדויק - שבעת אלפים שקלים. כמו יד נעלמה שסגרה מעגל מופלא של נתינה וקבלה, של אמונה והשגחה.

סיפור זה מלמדנו שיעור עמוק על כוחה של תמיכה בלומדי תורתו הקדושה של רבינו האור החיים הקדוש, אשר זכותו מגינה ומאירה עד היום. כפי שמאיר אורו בכל דור ודור - התורה היא מקור הברכה, וכל המחזיק בתורתו הקדושה זוכה לראות ישועות, לא רק בעולם הבא, אלא גם בעולם הזה, במספרים מדויקים ובחשבוניות ברורים.

מאוצרותיו ושיחותיו של הגאון
רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

בנתיבי החיים פרקי מחשבה ומוסר לאורו הזך של האור החיים

חיים שיש בהם בנתיבי חייו ופועלו של איש האלקים

אמרו חז"ל (חולין ז, ב): "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן".

עדות מפעימה לכך נודעה בהקשר למקום מנוחתו של רבנו, הלא היא חלקת מחוקק ספון בהר הזיתים, הציון המצוינת לשם נוהרים המוני בית ישראל בימים שבשגרה בכלל, וביום ההילולא בפרט, להזכיר עצמם בזכות הצדיק ולהיפקד בדבר ישועה ורחמים.

היה זה לאחר מלחמת תש"ח, בה כבשו הירדנים את העיר העתיקה והאזור כולו, כשלאחר מכן שלטו במקום ביד חזקה במשך כתשע-עשרה שנה.

בגודל חפצם להותיר את חותמם במקום ולהוכיח את עליונותם באזורים הכבושים, זאת לצד החייתיות הטבועה בדמם של הישמעאלים, חוללו הללו הרס וזרעו חורבן בכל מקום אליו הגיעו. ממדי ההרס נודעו רק לאחר מכן, כששחרר האזור מידם כעבור שנים.

בתי כנסת ובתי מגורים של יהודים נהרסו על ידם עד היסוד, ספרי קודש ואף ספרי תורה חוללו רח"ל באופן מחפיר, ולא נחה דעתם עד שניגשו אל קברי הקדמונים שבהר הזיתים וגמרו אומר לחללם ולבזותם, להציק לשוכני עפר במנוחתם.

תחת המצבות העתיקות והקדושות, החלו הירדנים לסלול כביש, כשלאחר כך הובא למקום טרקטור גדל-ממדים וכבד-משקל שהחל בשיטוח הקרקע והכשרתה לסלילה. הטרקטור עבר בסך, מנתץ מצבה אחר מצבה ומחלל את עצמות הקדושים הטמונים במקום, גורף אותם כביכול היו עפר בעלמא.

כל זאת, עד שהגיעו לציון קדשו של רבנו האור החיים הקדוש.

בהגיע הטרקטור למקום, שלח הנהג בעזות מצח את הכף הגדולה קדימה, בניסיון לעקור את המצבה הקדושה, כשם שעשה לקברים אחרים. אולם אך נגעו כף הטרקטור במצבה, והנה התהפך כלי-הרכב הכבד והנהג הישמעאלי נהרג בו-במקום.

הירדנים, אשר בשפלותם לא אבו להכיר בכך שפגעו בקודש הקדושים וכי נענשו על כך משמים, תלו את האסון בתקפה טכנית שאירעה בטרקטור. מכונאי רכב הובהל אל המקום, בדק מה שבדק ותיקן את שתיקו, והנה עלה הטרקטור שוב על פני השטח, נחוש להרוס את המצבה ולשטח את המקום.

אך הנה, ראה זה פלא. כמקדם כן עתה, אך נגעו כף הטרקטור במצבתו של רבנו, ושוב התהפך הטרקטור והנהג - השני במספר, נקבר תחתיו ונהרג במקום. הירדנים לא נכנעו.

עד מהרה נשלח למקום פועל נוסף, והפעם ללא טרקטור כי אם באמצעות פטיש כבד ניסה לנתץ את המצבה ולפנות את הדרך לסלילת הכביש. אך גם הוא, כקודמיו, נכח לראות כי יד שמימית נעלמת מגינה על הציון הקדוש. הפטיש, אשר אחוז היה בידי היציבות, כמו זינק ועף מתוך ידו - הישר אל ראשו, כשהוא מרוצץ את מוחו ומותירו למות מיתה משונה.

כאן כבר הואילו הישמעאלים להבין כי דברים בגו, והניחו למצבת רבנו הקדוש.

החל מאז, לא היזן אי מי להתקרב למצבה ולגעות בה לרעה, וכך עד עצם היום הזה שמורה המצבה וניצבת על תילה, מהווה מוקד עלייה לרגל לכל הדבק ברנו הקדוש, בתורתו ובקדושתו הנוראה.

הדבר היחיד שמסוגל לחדור דרך מעבה ההסחה המדוברת, היחיד שמסוגל לפרוץ את החומה הבצורה של הכאב, התסכול והייאוש, זו התורה הקדושה.

אילו היו בני ישראל במצרים בני תורה, אם רק היו זוכים ליהנות לאורה ולהתבשם ממנה, היתה התמונה שונה בתכלית. או אז היו ישראל מאוינים בתשומת לב לדברי הטעם שהשמיע באוזניהם משה רבנו, מתנחמים בהבטחה האלקית לגאולה קרובה, וקמים מבאר הדכדוך והכאב בה טבעו עד אז.

אולם, למרבה הצער, מציין האור החיים את הנתון הבא: **'לְצַד שְׂלֵא הָיוּ בְנֵי תוֹרָה, לֹא שָׁמְעוּ'**, והוא ממשיך ומסביר: **'וְלִזְהָ יִקְרָא 'קֶצֶר רוּחַ''**.

אדם ללא תורה, ללא דביקות בדברי אלקים חיים שניתנו לנו ממרום, אותה חמדה גנוזה שהעניק לנו הבורא יתברך בטובו, אין כל דרך טבעית לאדם להיות פנוי במחשבתו ובליבו. לולא זאת, הרי הוא קצר רוח וחסר סבלנות.

ניקח את הדברים לתשומת לבנו.

אם ברצוננו לזכות באורך-הרוח המתבקש והרצוי במישורים השונים בחיים - החל בחינוך הילדים ובבית בכלל; עבור דרך האתגרים השונים הניצבים לפתחנו חדשים לבקרים וכלה בפניות המחשבה הנדרשת אף ללימוד התורה הקדושה בעצמו, עלינו להיות 'בני תורה'.

ונקודה נוספת למחשבה - אין די ללמוד. עלינו להיות בני תורה, הדבקים בה בכל מהותנו, הנתלים באילן החיים ומנהלים את חיינו והליכותינו כולם בדרך התורה ולאורה. כך, ורק כך, נצא מקוצר הרוח ונזכה לאורך הרוח המיוחל.

נתאר לעצמנו לרגע את שאירע במצרים. עם שלם, מיוסר ונרדף על צווארו, נמק בעבודת פרך ומתענה תחת שוטרים סדיסטיים ומרושעים בעליל. כזה הסבל כשל זה מכבר, באו מים עד נפש, ורגע טרם הייאוש הנורא מופיע משה רבנו וכפיו בשורה שאין טובה הימנה (ו, 1-ה): **'וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ נְטוּיָה וּבְשֵׁפְטֵימַי גְּדֹלִים: וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם... וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ'** ועוד כהנה וכהנה. על פניו, זו שיחת העידוד המבטיחה ביותר, המילים הנעימות ביותר שהיו בני ישראל יכולים לשמוע באותה העת. ולמרות זאת (שם פסוק ט): **'וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מְקַצֵּר רוּחַ וּמַעֲבֹדָה קָשָׁה'**.

למה? מה קרה כאן?

על כך משיב האור החיים הקדוש במילים ספורות: **'אוּלַּי כִּי לְצַד שְׂלֵא הָיוּ בְנֵי תוֹרָה, לֹא שָׁמְעוּ, וְלִזְהָ יִקְרָא 'קֶצֶר רוּחַ' כִּי הַתּוֹרָה מִרְחֶבֶת לְבֹ שֶׁל אָדָם'**.

רבנו מתייחס לדברים מנקודת מבט החלטית, ברורה וחד-משמעית, והוא מבסס את תשובתו על נתון אחד ויחיד: **'כִּי הַתּוֹרָה מִרְחֶבֶת לְבֹ שֶׁל אָדָם'**. זו עובדה שאין להרהר אחריה, והיא הנדבך הראשון בביאורו של רבנו.

מטבע הדברים, אדם מושפע מהמתרחש סביבו וממכלול התחושות, האתגרים והכאבים אותם הוא חווה בכל רגע נתון. אלה האחרונים מסיחים את דעתו בעל כרחו, ומתוף היותו אדם - פשוט אין באפשרותו להקשיב מתוך פניות הדעת, ויהיו הדברים דברי טעם ככל שיהיו. הוא לא פנוי לכך, נקודה.

שביבי אור

ניצוצות אש שלהבת מבית מדרשו של האור החיים

טרם בוא מכת ברד, נצטוו משה להתרות במצרים (ט, ט): **'וְעַתָּה שְׁלַח הָעֵזוּ אֶת מִקְנֶךָ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לָךְ בַּשָּׂדֶה'**.

תמה על כך האור החיים: **'וְאֵם תֹּאמַר אִם כֵּן מַה מִּכָּה זֶה עוֹשֶׂה?'** אם אכן ניתן להתגונן מפני מכת הברד, מה התועלת בהבאתה על המצרים?

על כך משיב רבנו: **'הָרִי שֶׁלָּךְ לְפָנֶיךָ, מַה שֶׁהַקִּדִּים ה' לומר לו שְׁאִין תְּכַלִּית הַפְּנוּנָה בַּמַּכּוֹת לְהִרְעוּ, אֲלֵא בְּעֵבֹר הָרְאוּתוֹ כַּחוֹ הַגְּדוֹל וַיְדוּ הַחֲזָקָה, וְלִזְהָ הוֹדִיעוּ שֵׁיִאֶסֶף אָדָם וּבְהִמָּה מִן הַשָּׂדֶה, וְעַל כָּל פְּנִימַי תַּעֲשֶׂה הַמִּכָּה רוּשָׁם בְּהִשְׁתַּחֲתָה מַה שֶׁהוּא מְחוּבָר לְאָרֶץ'**.

במילים אלה טמון מסר עצום עבור כל אדם, במצבי מצוקה או כאב. הקב"ה מביא על האדם ניסיון מר כזה או אחר, והאדם נבוך ברעיוניו ומתקשה להתמודד עם המצב.

לכך באה התורה ומלמדת אותנו בפרשה זו, כדברי האור החיים: **'שְׁאִין תְּכַלִּית הַפְּנוּנָה בַּמַּכּוֹת לְהִרְעוּ, אֲלֵא בְּעֵבֹר הָרְאוּתוֹ כַּחוֹ הַגְּדוֹל וַיְדוּ הַחֲזָקָה'**. על האדם לדעת כי אין מטרת הניסיון להפיל אותו, למוטט ולהרע לו, כי אם לחזק בקרבו את האמונה בכוחו הגדול יתברך.

אדרבה, דווקא כוחו יתברך הוא שיושיענו מצרתו, הוא שיגאלנו ממכאובו, אם רק יתחזק באמונה תמה ויתפלל לאביו שבשמים.

מתיבתא אור החיים

כתב רבינו (שמות ו' 1): 'לכן אמור לבני ישראל אני ה'. פירוש, הודיעם משמי כי מדתי מדת רחמים וריחמתי עליהם, ומלבד הודעה זו תאמר להם סדר הטובות אשר אעשה להם והוצאתי וגו'. עוד ירצה באומרו לכן לשון שבועה שנשבע ה' לעשות כל האמור בענין, וכן תמצא שאמר יחזקאל סימן כ' ביום ההוא נשאתי ידי להם להוציאם מארץ מצרים. ואומרו והוצאתי וגו' נתכוון לסדר סדר הטובות, כי בתחילה יקל עול סבלם, והוא אומרו 'והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים' שהוא תוקף השעבוד, וזה היה תיכף ומיד במכת היאור נתפרדה חבילת נוגשים ושוטרים, אבל ישראל היו עובדים קצת כי אימת המצריים היתה עליהם ומעצמם היו עובדים עבודה קלה. וכנגד זה אמר והצלתי אתכם מעבודתם שתעקר עבודה מהם כל עיקר, ואחר כך וגאלתי אתכם היא יציאתם מארץ מצרים ובכלל פרט זה היא קריעת ים סוף שאם לא כן זו גאולה שאחריה כלייה ב"מ, ולזה לא אמר והוצאתי אתכם מן הארץ אלא וגאלתי לומר הוצאה שיש בה גאולה אם ירדוף אויב ירדוף באף ובחמה שפוכה. ואחר כך ולקחתי אתכם

לי לעם שהוא מתן תורה כי שם נתייחדנו לו לעם וייחד שמו עלינו והוא אומרו והייתי לכם לאלהים. והנה מבואר מדברי רבינו שבמכת דם פסק תוקף השעבוד, וכן כתב לעיל (ג' ה' 1) שביום שהתחילו המכות במצרים פסק השעבוד. וכתב שממכת דם לא די שלא השתעבדו בהם אלא אף התחילו מצרים לשלם מכספם עבור המים כמבואר במדרש (שמו"ר ט' 1). וכתב במאורי

החיים שכדברי רבינו מבואר בספורנו. ובספר ברכת ראובן שלמה הקשה על דברי רבינו שהרי במסכת ראש השנה (א') אמרו שבראש השנה בטלה עבודה מאבותינו, ומכת דם בודאי היתה קודם לכן, וכמו שכתבו התוספות (שם ד"ה בראש) שהמכות התחילו בניסן. וברבינו בחיי (להלן י' ה') כתב שמכת דם היתה באב, ואם כן היאך כתב רבינו שבמכת דם פסק השעבוד. וכתב שלדברי רבינו יש לפרש כוונת הגמרא שבראש השנה הפסיק העבודה לגמרי, אף שכבר קודם לכן הוקל מעליהם תוקף השעבוד. אך בסוכת דוד (קוויאט, הגש"פ, יציאת מצרים אות לח) הוסיף להקשות, שלדברי רבינו הקלת השעבוד רמוז בפסוק 'והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים', ובראש השנה (שם) למדו מכתוב זה עצמו שבראש השנה בטלה העבודה, והיאך כתב רבינו כאן שפסוק זה כוונתו למכת דם.

והחיד"א בספרו פתח עיניים (פסחים קט: ד"ה רבינא) הביא ביאור זה שכתב רבינו, וכתב שבודאי שממכת דם הוקל מעליהם השעבוד כיון שהיו עסוקים וטרודים באבלם, ואחר כך בתשרי פסק השעבוד לגמרי. ובזה ביאר מה שאמרו (שם

דחוק פולחן מצראי' כלומר שה' יוציא את ישראל מתוך דוחק ולחץ עבודת מצרים. והנה בפסוק לא נאמר אלא שיצאו מתוך עבודת מצרים, והתרגום הוסיף שהיציאה תהיה מ'דוחק' העבודה. כיון שהוא מפרש כדברי רבינו שהיציאה היא מהעבודה הקשה, אבל עדיין נשארה עבודת גמ' אחר היציאה הזו, ועל כן תירגם שרק מדוחק העבודה היתה יציאה אבל לא מהעבודה עצמה.

הנהגה מופלאה היתה למשה רבנו ואהרן הכהן, בה נהגו כל אימת שהיו אומרים דבר-מה מפי השכינה לישראל. מהי ההנהגה המדוברת והיכן מצאנו שהזכיר זאת רבנו בפרשה?

תשובה מגליון קודם: פרק ד פסוק טו, עיי' אוה"ח ובמדורי עוז והדר.

מצא חיים

חידה שבועית בעיון דברי האור החיים

שם הזוכה
בגליון פר' וירא:
הרב וינברג אברהם,
ירושלים

פתרונות יש לשלוח עד יום רביעי הקרוב לכתובת מייל: m028039999@gmail.com או בפקס 02-5385689 או ב'נדרים פלוס' - באר ישראל

- יש לציין כתובת מדויקת וטלפון.
- לציין בראש הדף עבור חידון 'ובחרת בחיים'.
- בני חו"ל מתבקשים לכתוב כתובת (אדרעס) בארץ ישראל למקרה של זכיה, שישלח לשם.

בין שולחי התשובות תערך הגרלה על סידור מתיבתא (או על ספר אחר הקיים במלאי כפי שיקולי המערכת).

מחוברים להיום

לשמיעת שיטורים ודרשות

חייגו: 02-803-9999

